DOMNUL DE LA SAN FRANCISCO

Vai! Vai! Cetatea cea mare,
Babilonul, cetatea cea tare, că
într-un ceas a venit judecata ta...

Apocal'ps

UN DOMN de la San Francisco — numele nu i l-a reținut nimeni nici la Neapole și nici la Capri — călătorea cu soția și fiica sa spre Lumea Veche, unde avea de gînd să petreacă doi ani, fără alt scop decît acela de a se distra.

Era adînc convins că are tot dreptul să se bucure de odihnă, de distracții, de o călătorie lungă și confortabilă, și încă de multe altele. Această convingere a lui se întemeia, în primul rînd, pe faptul că era bogat și, în al doilea rînd, că de-abia acum începea să trăiască, cu toate că avea cincizeci și opt de ani. Pînă atunci nu trăise, existase doar, dusese o viață, ce e drept nu tocmai rea, dar oricum, nădăjduind mereu într-un viitor plin de bucurii neîncercate încă. Muncise fără răgaz — chinezii pe care-i aducea cu miile ca să lucreze la el știau pe pielea lor ce înseamnă asta! — pînă cînd, în sfîrșit, văzu că realizase mult, că era aproape tot atît de bogat ca aceia pe care îi luase odinioară drept model; așa că hotărî să-și ia o vacanță, să se odihnească. Oamenii din societatea lui obișnuiau, cînd voiau să se bucure din plin de viață, să înceapă prin a trage o raită prin Europa, India, ori Egipt. Hotărî să facă și el același lucru. Dorea, desigur, mai înainte de toate să-și acorde lui însuși o răsplată pentru atîția ani de muncă, dar se bucura totodată și de plăcerea ce aveau s-o aibă soția și fiica sa. Nu se poate spune că soția lui era din fire prea impresionabilă, dar, după cum se știe, toate americancele mai în vîrstă au pasiunea călătoriilor. Cît pentru fiica sa, o fată cam bolnăvicioasă și trecută de prima tinerețe, călătoria asta se impunea chiar în mod imperios: pe lîngă foloasele aduse sănătății, se mai putea ivi și o întîlnire norocoasă. Nu se întîmplă să stai la aceeași masă sau să admiri vreo frescă alături de un miliardar?

Itinerariul pe care și-l întocmise domnul de la San Francisco era magnific. În decembrie și ianuarie avea de gînd să se bucure de căldura soarelui în Italia de sud, să admire monumentele antice, să guste farmecul tarantelei, al serenadelor cîntăreților ambulanți, și spera să cunoască — lucru la care sînt foarte sensibili oamenii de vîrstă lui — dragostea tinerelor napolitane, fie chiar nu cu totul dezinteresată. Carnavalul se gîndea să-l petreacă la Nisa și Monte-Carlo, unde își dă întîlnire tocmai atunci elita societății — acea elită de care depind toate harurile civilizației: croiala smochingurilor, trăinicia tronurilor, declarațiile de război și prosperitatea hotelurilor; acolo, unii se pasionează de cursele de automobile sau de regate, alții de ruletă, iar alții de ceea ce se numește, în mod curent, flirt. În sfîrșit, unii se dau în vînt să tragă cu pușca în porumbei, care își iau zborul atît de frumos din cuștile lor, se înalță deasupra gazonului de smarald, pe fundalul mării în culoarea florii de „nu-mă-uita“, și cad vertiginos la pămînt, ca niște ghemotoace albe. Primele zile ale lunii martie voia să le consacre Florenței, săptămîna patimilor s-o petreacă la Roma ca să asculte acolo *Miserere*. În planurile lui intra și vizitarea Veneției, a Parisului, precum și să asiste la luptele de tauri de la Sevilla, să meargă și la băi de mare în arhipelagul britanic, să vadă Atena, Constantinopolul, Palestina, Egiptul și chiar Japonia, asta, bineînțeles, la întoarcerea spre casă... La început, totul a mers de minune.

Era pe la sfîrșitul lui noiembrie; pînă la Gibraltar au navigat prin pîclă rece sau prin vînt și lapoviță, totuși fără să fi survenit vreo neplăcere. Pasagerii erau foarte numeroși. Vestitul transatlantic „Atlantida“ semăna cu un hotel uriaș, prevăzut cu tot confortul: bar de noapte, băi de abur, un ziar editat pe vas. Viața își urma cursul după un program bine stabilit: pasagerii se sculau dimineața în sunetele sirenelor ce răsunau prelung prin culoare în zori de zi, cînd întinderea verzuie de ape învolburate, cufundate în ceață, abia începea să se lumineze. În pijamale călduroase, pasagerii beau cafea, ciocolată ori cacao; apoi se îmbăiau în băi de marmură, făceau gimnastică pentru a-și stimula pofta de mîncare, și a dobîndi o bună dispoziție. Apoi venea timpul să se îmbrace pentru micul dejun; după aceasta, pînă la ora unsprezece, toată lumea se plimba voioasă pe coverta ca să aspire aerul proaspăt și rece al oceanului sau să joace *shuffle board* ori alte jocuri

pentru a-și stimula din nou pofta de mîncare, iar la unsprezece lua o gustare — tartine și o ceașcă cu bulion de găină — ca după asta să-și citească în tihnă ziarul și să aștepte în liniște cel de-al doilea dejun, care era și mai substanțial, și mai variat decît primul. Următoarele două ceasuri erau consacrate odihnei. Pe covertele întesate de șezlonguri, pasagerii stăteau tolăniți, acoperiți cu pleduri, și priveau cerul înnorat și talazurile cu crestele înspumate ce se rostogoleau în larg, sau se lăsau cuprinși de o dulce pirotcală. La ora cinci se servea pasagerilor odihniți și înviorați un ceai tare și aromat, cu prăjiturele; la ora șapte, sirenele vesteau cel mai important moment al zilei, încununarea ei: cina... Atunci domnul de la San Francisco, plin de avînt, se îndrepta grăbit, frecîndu-și palmele, spre somptuoasa lui cabină de lux, să se îmbrace pentru masă.

Nenumăratele lumini de la etajele „Atlantidei" străpungeau bezna ca niște ochi de văpaie. O armată întreagă de servitori roboteau cu înfrigurare în bucătării, la spălatul vaselor, în depozitele cu vin. Oceanul care se frămînta în dosul pereților vasului era înfricoșător, dar nimeni nu se gîndea la asta, toată lumea avea o încredere oarbă în puterea căpitanului de a-l stăpîni. Acesta era un uriaș cu părul roșcat, care părea întotdeauna somnoros și, în uniforma lui cu tresc late de aur, semăna cu un idol monumental. Rareori își părăsea apartamentele misterioase, ca să apară printre pasageri. Pe teugă răsuna într-una urletul lugubru al sirenei care răcnea ca și cum ar fi fost cuprinsă de o furie turbată. Dar cei care cinau n-o prea auzeau, căci urletele ei erau înăbușite de sunetele unei excelente orchestre de coarde, ce cînta neostenit, cu multă măiestrie, în sala de marmură cu două rînduri de ferestre și covoare moi, plină de lumină orbitoare, întesată de doamne decoltate și de bărbați în fracuri sau smochinguri. Pasagerii erau serviți de lachei prezentabili, și de respectuoși *maîtres d'hotel*, dintre care unul, cel care primea comanda numai pentru vinuri, purta un colan la gît întocmai ca un *lord mayor*. Smochinguł și cămașa scrobită îl întinereau mult pe domnul de la San Francisco. Uscățiv, de statură mijlocie, nu prea frumos clădit, dar bine legat, spilcuit, lustruit și înviorat cît se cuvine, trona în această sală somptuoasă, scăl-

[1] Titlul dat primarului Londrei și al altor orașe mari din Anglia.

dată într-o lumină sidefiu-aurie, aşezat în faţa unei sticle de vin *johannisberg* de culoarea chihlimbarului. Mulţimea de pahare şi păhărele, din cel mai fin cristal, îi desfăta privirile, ca şi buchetul de zambile pus dinaintea lui. Faţa-i gălbuie avea ceva de mongol în ea; mustăţile înspicate cu fire argintii crau tunse scurt, dinţii mari, îmbrăcaţi în aur, străluceau, iar ţeasta-i puternică şi pleşuvă avea luciri de fildeş. Soţia lui, o femeie voluminoasă şi calmă, era bogat îmbrăcată, dar potrivit cu vîrsta ei; fiică-sa avea o rochie de o croială complicată, vaporoasă şi străvezie, pe care o purta cu o sinceră candoare; înaltă şi zveltă, ca trasă prin inel, avea un păr splendid, foarte frumos coafat, suflarea ei mirosea a pastile de violete, iar în preajma buzelor şi între omoplaţi avea cîteva coşuri mici de un roz gingaş, uşor pudrate... Masa de seară ţinea un ceas şi mai bine, apoi începea dansul în sala de bal. În timp ce se dansa, unii dintre bărbaţi, printre care, bineînţeles şi domnul de la San Francisco, stăteau tolăniţi în fotolii, picior peste picior, şi puneau la cale, în baza ultimelor ştiri sosite de la bursă, destinele popoarelor, fumau havane pînă ce obrajii li se făceau stacojii şi beau diferite lichioruri la barul unde erau serviţi de negri în tunici roşii, cu ochi bulbucaţi ce aduceau cu ouăle răscoapte. Oceanul, dincolo de pereţii vasului, îşi rostogolea, mugind, talazurile ca nişte munţi negri, vîntul vîjîia, legănînd parîmele îngreuiate, vasul se cutremura în sforţarea de a răzbi prin viscol şi prin valurile cît munţii, despicînd ca un plug aceste namile mişcătoare ce-şi arcuiau în clocot crestele înspumate. Gîtuită de ceaţă, sirena se auzea ca o tînguire de moarte, oamenii de cart înghemaţi la posturile de observaţie, înnebuniţi, îşi încordau atenţia peste puteri; întunecimea şi căldura toridă din măruntaiele vasului puteau fi asemuite cu al nouălea cerc din infern. Cazanele uriaşe duduiau înfundat, înghiţind, cu gurile lor înroşite de foc, grămezile de cărbune aruncate într-una în ele de fochiştii goi pînă la brîu, mînjiţi cu negru, scăldaţi într-o sudoare iute, cu miros greu, luminaţi de flăcările rubinii ale focurilor ce jucau pe trupurile lor, în timp ce la bar se lăfăiau în fotolii, cu picioarele cocoţate pe braţele jeţurilor, oameni fără griji, care degustau coniac şi lichioruri, învăluiţi în fumul aromat al ţigărilor; iar în sala de dans totul strălucea de lumină, căldură şi bucurie, perechile se avîntau în vîltoarea vasului sau se mlădiau în ritmul tangoului, în sunetele langu-

roase ale muzicii, care păreau să implore stăruitor, cu un impudic alean, o favoare, mereu aceeaşi şi aceeaşi... În mulţimea aceasta de oameni eleganţi, se afla şi un mare bogătaş, lung şi deşirat, cu faţa rasă, care semăna cu un prelat, şi purta un frac ieşit din modă; era şi un renumit scriitor spaniol, precum şi o frumuseţe celebră, a cărei faimă străbătuse continentele; mai era şi o graţioasă pereche de îndrăgostiţi, urmărită de privirile curioase ale tuturor, pereche, care nu-şi tăinuia fericirea: *el* dansa numai cu *ea;* era atîta farmec şi suavitate în felul lor de a fi, încît nimeni n-ar fi putut bănui — afară de căpitan, care cunoştea secretul — că erau angajaţi de Lloyd[1] să joace acest rol pentru o sumă bunicică de bani şi că navigau de multă vreme pe diverse transatlantice.

La Gibraltar, pasagerii fură plăcut surprinşi de razele calde ale soarelui care-ţi dădeau iluzia primăverii. Pe bordul „Atlantidei" apăru o figură nouă, stîrnind curiozitatea unanimă. Era prinţul moştenitor al unui stătuleţ din Asia, care călătorea incognito. Mic de stat, rigid, cu faţa turtită şi ochii traşi spre tîmple, purta ochelari cu ramă de aur. Mustaţa-i neagră şi lungă era rară şi lăsa să i se străvadă pielea ca d: mort, ceea ce dădea o impresie cam neplăcută; altfel, era simpatic, simplu şi modest. În Mediterană se făcu iarăşi simţit suflul iernii: apele erau răscolite de valuri mari, în culorile cozilor de păun. Soarele strălucea pe cerul senin, iar valurile goneau stîrnite de rafalele scurte şi năprasnice ale *tramontanei*... A doua zi cerul păli, iar orizontul fu învăluit de ceaţă: se apropiau de pămînt. În zare se iviră Ischia şi Capri. Cu binoclul se puteau distinge casele albe ale Neapolului, ca nişte bucăţi de zahăr zvîrlite la poalele vulcanului plumburiu. Multe *ladies* şi unii *gentlemen* se îmbrăcaseră în blănuri uşoare; umilii servitori chinezi — care nu vorbeau decît în şoaptă nişte adolescenţi cu picioarele arcuite, cu cozi lungi pînă la călcîie şi negre ca pana corbului, cu ochi umbriţi de gene lungi de fată — cărau încet spre scări pleduri, bastoane, valize, truse de voiaj... Fiica domnului de la San Francisco stătea pe covertă alături de prinţ, care, printr-o fericită întîmplare îi fusese prezentat cu o seară înainte şi se prefăcea că priveşte cu atenţie în zare, spre locul pe care i-l arăta el, explicîndu-i

---

[1] *Corporation of Lloyd's* — mare companie de navigaţie şi asigurări din Marea Britanie.

și povestindu-i ceva repede, cu glas scăzut. Cu statura lui mică părea printre ceilalți un băiețandru și nu era prea arătos; ochelarii, gambeta, paltonul de croială englezească precum și firele aspre ale mustății rare și pielea fină, întinsă pe fața lui turtită, smeadă, care părea dată cu lac, toate acestea îi dădeau o înfățișare bizară. Dar fata îl asculta și, de emoție, nici nu înțelegea despre ce îi vorbește; inima îi zvîcnea năvalnic, plină de o admirație neînțeleasă față de prinț: era cu totul altfel decît toți ceilalți — mîinile firave, pielea netedă sub care pulsa un străvechi sînge regesc, pînă și îmbrăcămintea lui de croială europeană, sobră, și care părea extrem de îngrijită, aveau un farmec deosebit. Cît despre domnul de la San Francisco, care purta ghetre cenușii peste ghetele de lac, acesta n-o slăbea din ochi pe celebra frumusețe care se găsea lîngă el. Blondă, înaltă, cu un trup admirabil și ochii fardați după ultima modă de la Paris, ea ținea de un lănțișor de argint o javră minusculă, fără fir de păr pe trup, cu spinarea arcuită, căreia îi vorbea într-una. Fiica domnului de la San Francisco, simțindu-se oarecum stinghcrită, căuta să nu se uite la tatăl ei.

Domnul de la San Francisco, care în tot timpul călătoriei își deschiscse larg băierile pungii, era deplin convins de sincera bunăvoință și solicitudine a celor care-i serveau mîncărurile și băuturile, slujindu-l din zori și pînă-n noapte, ghicindu-i toate dorințele, îngrijindu-se de curățenie, ca nimic să nu-i tulbure liniștea, precum și a celor care-i cărau lucrurile chemau pentru el hamali, îi transportau bagajele la hotel. Așa fusese pretutindeni, așa fusese și pe vapor, așa trebuia să fie și la Neapole. Pe măsură ce se apropiau de țărm, orașul se contura tot mai limpede; muzicanții, cu instrumentele lor strălucitoare de suflat, se și îmbulziseră pe covertă și, pe neașteptate, asurziră pasagerii cu acordurile solemne ale unui marș. Uriașul căpitan apăru pe puntea de comandă, în uniformă de gală , și ca un zeu îndurător își flutură mîna, salutînd pasagerii. Domnului de la San Francisco i se păru ca, de altfel, tuturor celorlalți, că numai în cinstea lui răsunau acordurile marșului glorioasei Americi, că numai pe el îl saluta căpitanul, urîndu-i bun sosit. Iar cînd „Atlantida“ intră, în sfîrșit, în rada portului, cînd acest colos cu multe etaje, ticsit de lume, ancoră, și pasarelele fură coborîte, cu zgomot, cîți n-au dat fuga în întîmpinarea lui, să-i ofere serviciile? În jurul său se îmbulzea o

armată întreagă de portari însoțiți de ajutorii lor, cu caschete galonate cu aur, o droaie de comisionari, de puștani, fluierăvînt și de vlăjgani zdrențăroși cu teancuri de ilustrate în mîini. Domnul de la San Francisco îi privea zîmbind satisfăcut — în timp ce se îndrepta spre automobilul hotelului la care ar fi putut să tragă și prințul — rostind calm, printre dinți, cînd în limba engleză, cînd în cea italiană:

— *Go away!*[1] *Via!*[2]

Traiul la Neapole se orîndui chiar de la început: dimineața — micul dejun într-o sufragerie sumbră, de unde putea fi văzut cerul înnorat, fără mari speranțe de înseninare, la ușile vestibulului — o droaie de ghizi; apoi apăreau primele raze călduțe ale soarelui trandafiriu, lăsîndu-te să contempli de la înălțimea balconului privelișteа Vezuviului învăluit din vîrf pînă la poale în aburii străvezii ai dimineții, să admiri întinderea argintie, vălurită, a apelor golfului și conturul fin al insulei Capri din zare. Jos, pe cheiul umed, se vedeau măgăruși înhămați la cabriolete și detașamente de soldați minusculi mărșăluind în sunetele voioase și țanțoșe ale fanfarei. Venea apoi timpul plimbării cu automobilul. Parcurgeau încet străzile populate și înguste ca niște coridoare cenușii printre clădirile înalte cu multe ferestre; vizitau muzeele, de o curățenie pedantă, dar lipsite de viață, scăldate într-o lumină albă, egală, plăcută ochiului, dar monotonă și plicticoasă ca a zăpezilor. Intrau prin biserici reci, cu miros de ceară, aproape toate la fel: un portal somptuos, închis cu o perdea grea de piele, în interior — pustiu, liniște, luminițe tremurînde ale lumînărilor în sfeșnicul cu șapte brațe de pe altarul împodobit cu dantele; printre băncile de lemn înnegrit cîte o bătrînică singuratică înălțîndu-și ruga, lespezi funerare pe care lunecă piciorul și, în sfîrșit, vreo „Coborîre de pe cruce", opera unui pictor neapărat celebru. La ora unu prînzeau pe muntele San Martino, unde se adună spre amiază multă lume din cea mai înaltă societate și unde fiica domnului de la San Francisco era cît pe ce să leșine, într-o zi, cînd i se păruse că recunoaște în sală, așezată la o masă, pe prinț, deși știa din ziare că el se afla atunci la Roma; la ora cinci se servea ceaiul la hotel, într-un salon elegant, unde era foarte plăcut datorită

---

[1] Cară-te! (Engl.)
[2] Cară-te! (Ital.)

covoarelor și focului ce ardea vesel în cămin; apoi sosea timpul să te îmbraci pentru masa de seară. Ca și pe vapor, se auzea și aici sunetul puternic și autoritar al gongului răsunînd la toate etajele hotelului; se vedeau și aci, răsfrînte de nenumăratele oglinzi, șiruri de doamne decoltate coborînd în foșnet de mătase scările; și aici ușile somptuoasei săli de mîncare erau larg și primitor deschise, tunicile roșii ale muzicanților se zăreau pe estradă, mulțimea chelnerilor în frac se agita în jurul *maître d'hotel*-ului care servea, cu o rară dexteritate, o supă-cremă de culoare portocalie... Mesele erau și aici îmbelșugate, se serveau atît de multe feluri de mîncare, de vinuri, ape minerale, dulciuri și fructe, încît pe la unsprezece noaptea subretele duceau în toate camerele termofoare ca să ușureze digestia turiștilor.

În acel an, luna decembrie n-a prea fost pe placul călătorilor; cînd aduceau vorba despre timpul de afară, față de portari, aceștia își vîrau capul între umeri, cu un aer vinovat, bolborosind că n-au mai pomenit așa vreme — deși mai fuseseră nevoiți să bolborosească acest lucru și în alți ani — invocînd faptul că „peste tot se petrece ceva nemaipomenit": pe Riviera bîntuie furtuni și cad ploi torențiale fără precedent, la Atena a nins, Etna este înzăpezită și noaptea emană o lumină fosforescentă, iar turiștii fug din Palermo goniți de frig... În fiecare zi soarele strălucitor de dimineață îi amăgea: către amiază se înnora negreșit și pornea să cearnă o ploaie tot mai deasă și mai rece; atunci palmierii ce străjuiau intrarea hotelului luceau de ai fi zis că sînt de tinichea, orașul părea mai murdar și mai strîmt ca de obicei, muzeele plicticoase la culme; mucurile țigărilor de foi ale birjarilor pîntecoși, îmbrăcați cu pelerine de cauciuc ce fluturau ca niște aripi în bătaia vîntului, aveau un miros de nesuferit, iar plesniturile energice ale bicielor pe deasupra capului mîrțoagelor erau numai simbolice; încălțămintea *signorilor* care măturau de zor liniile de tramvai era jalnică, iar picioarele femeilor care înotau în noroi, sub ploaie, cu părul negru despletit, păreau hidos de scurte; cît despre umezeala și duhoarea de pește putred ce veneа dinspre mare, din valurile înspumate de lîngă chei, ce să mai vorbim! Domnul și doamna de la San Francisco se ciondăneau acum în fiecare dimineață; fiica lor ba era palidă și avea dureri de cap, ba se înviora și se extazia de tot ce vedea în jurul ei și, în clipele acelea, era și drăgălașă,

și încîntătoare: încîntătoare erau sentimentele gingașe, com plicate, trezite în sufletul ei de întîlnirea cu un om care n era frumos, dar în vinele căruia curgea un străvechi sîng regesc, căci, la urma urmei, poate n-are importanță ce anum trezește un suflet de fecioară—banul, gloria sau înalta obîrșie..

Toată lumea susținea că la Sorrento și la Capri e cu totu altfel — e mai cald, zilele sînt mai însorite, lămîii în floare moravurile mai curate și vinurile mai puțin falsificate. Așa dar, familia de la San Francisco se hotărî să plece deocamdată la Capri, cu tot bagajul, să viziteze insula, să calce pe ruinele palatelor lui Tiberiu, să se plimbe cu barca prin legendara Grotă Albastră, să asculte pe cimpoierii din Abruzzi, care colindă prin insulă o lună întreagă înainte de crăciun, slă vind-o pe fecioara Maria. Apoi plănuiau să meargă să se stabi lească la Sorrento.

În ziua plecării — zi memorabilă pentru familia de la San Francisco! — nici dimineața n-a fost soare. O ceață deasă învăluia în întregime Vezuviul și se așternea ca o perdea cenușie pe întinderea vălurită, plumburie a mării. Insula Capri nu se vedea de loc, ca și cum nici n-ar fi existat pe lume Micul vaporaș care se îndrepta spre Capri juca așa de tare pe valuri, încît familia de la San Francisco zăcea lată pe divanu rile sărăcăciosului salonaș de pe bord, cu picioarele înfășurate în pleduri și cu ochii închiși din pricina răului de mare. *Mis tress* suferea, credea ea, mai mult decît toți; de cîte ori o învin gea răul de mare și avea impresia că moare, subreta venea fuga la ea cu un lighean și rîdea. Pe ea o legănau de mulți ani, zi de zi, aceste valuri, pe frig și pe arșiță, și totuși n-avea nimic, era neobosită. *Miss* era galbenă ca ceara și ținea între dinți o felioară de lămîie. *Mister*, într-un pardesiu larg și cu o caschetă mare pe ochi, stătea întins pe spate și în tot timpul parcursului nu și-a descleștat fălcile; fața i se întunecase, mustața se făcuse parcă și mai albă, iar capul îi plesnea de durere. În ultimele zile, din pricina timpului păcătos, băuse prea mult în fiecare seară și admirase prea multe „tablouri vii“ prin diferite taverne. Ploaia nu mai contenea cu răpăiala în geamurile zăngănitoare, de unde apa se scurgea și pe diva nuri, vîntul se năpustea turbat în catarguri, iar uneori, ajutat de valuri, culca vaporașul pe o rînă, și atunci se auzea cum se rostogolește cu un huruit asurzitor ceva în cala lui. La Castellamare și Sorrento, unde vaporașul făcea obișnuit

scurte escale, se simțiseră ceva mai bine; dar și în timpul opririlor vaporul se legăna grozav, țărmul prăpăstios, grădinile, pinii, hotelurile albe și roz, precum și munții, cu vegetația lor luxuriantă și cu crestele învăluite în aburi fumurii, zburau în sus și în jos în dosul ferestrelor, ca date în leagăn; bărcile se loveau de bord, pasagerii din clasa a treia zbierau cît îi ținea gura, se auzeau urletele unui copil ce țipa de parcă ar fi fost strivit. Vîntul umed răzbea prin uși și un băiețandru dintr-o barcă a hotelului „Royal“ striga necontenit cu glas strident și grascind: *Rhoya-al, Hôtel Rhoya-al!*“ ca să ademenească pasagerii. Domnul de la San Francisco, simțindu-se — cum era și firesc de fapt — bătrîn de tot, se gîndea cu plictiseală și ciudă la toate aceste „Royal“, „Splendid“, „Excelsior“ și la toți acești oameni hulpavi și duhnind a usturoi, numiți italieni. În timpul unei escale, deschise ochii și, ridicîndu-se în capul oaselor, zări sub o stîncă abruptă o îngrămădire de căsuțe de piatră mizere și mîncate de mucegai, cocoțate unele peste altele, chiar la marginea apei, lîngă ele bărci, boarfe, cutii de tinichea și mreje cafenii... și-și spuse că asta-i adevărata Italie, unde venise să-și desfete sufletul, și îl cuprinse deznădejdea... Cînd se lăsă amurgul începu, în sfîrșit, să se contureze, ca o pată neagră, insula care părea perforată la bază de luminițe roșii; vîntul se potolise puțin și adia numai o boare caldă și înmiresmată. Peste valurile treptat potolite, cu sclipiri negre ca de smoală, se prelingeau, zvîrcolindu-se ca niște șerpi de aur, dîrele de lumină ale felinarelor aprinse pe chei. Apoi se auzi huruitul puternic al ancorei aruncate și plescăitul apei, pe urmă strigătele înverșunate ale barcagiilor și, dintr-o dată, parcă ți se luă o piatră de pe inimă; în salon lumina străluci mai viu, se întoarse pofta de mîncare, de băut, de fumat, de a se mișca... Peste zece minute familia de la San Francisco coborî într-o barcă mare, iar peste alte cincisprezece, pași pe pietrele cheiului ca să se urce apoi într-un funicular mic, luminat din belșug, care începu să suie, zbîrnîind, povîrnișul abrupt, printre aracii viilor și zidurile de piatră ruinate ale îngrăditurilor, printre portocalii uzi, noduroși, ocrotiți pe alocuri de acoperișuri de paie; fructele lor aurii și frunzișul des și lucios sclipeau, lunecînd prin fața ferestrelor deschise ale funicularului, și se pierdeau în jos... Ce frumos miroase în Italia pămîntul după ploaie, și fiecare insulă își are mireasma ei!

În seara aceea, insula Capri era cufundată în beznă, și umezeala te pătrundea pînă la os. Dar, deodată, insula începu să prindă viață, se lumină pe-alocuri, ca de obicei la sosirea vaporului. Sus, pe munte, la stația funicularului, se și afla gloata de oameni, a cărei datorie era să-l întîmpine pe domnul de la San Francisco cu toate onorurile cuvenite. La drept vorbind, mai erau și alți călători, dar aceștia nu meritau o prea mare atenție — niște ruși stabiliți la Capri, neglijent îmbrăcați, distrați, bărboși, cu ochelari, care-și țineau ridicate gulerele paltoanelor vechi și uzate. Mai era și un grup de nemți tineri, cu picioare lungi și capete rotunde ca niște bile, îmbrăcați în haine tiroleze, cu rucsacuri în spinare, dar aceștia n-aveau nevoie de serviciile nimănui, întrucît se simțeau pretutindeni ca la ei acasă și-și țineau băierile pungii bine strînse. Cît despre domnul de la San Francisco, care stătea foarte flegmatic cît mai la o parte și de unii și de alții, el fu imediat luat în seamă. Se repeziră să-l ajute să coboare el și cu familia lui, alergară înainte să-i arate drumul, fu iarăși înconjurat de o droaie de puști și de vînjoasele muieri de la Capri, care duc pe cap valizele și cuferele turiștilor cu darc de mînă. În piața mică, ce semăna cu un decor de operă, luminată de un singur glob electric care se legăna în bătaia vîntului, răsuna tropăitul saboților acestor zdravene femei, iar ceata de copii porni, fluierînd ascuțit și făcînd roata în mîini. Domnul de la San Francisco, ca un actor intrat în rolul său, păși printre ei, îndreptîndu-se spre o arcadă de stil medieval ce lega între ele două clădiri și dincolo de care cobora o ulicioară ce ducea spre intrarea viu luminată a hotelului. În stînga se deslușea coroana unui palmier, fremătînd deasupra acoperișurilor drepte, iar sus, pe bolta întunecoasă, sclipeau stelele albastre. Și iarăși s-ar fi zis că numai în cinstea oaspeților de la San Francisco prinsese viață acest orășel umed de piatră de pe insulița stîncoasă din Mediterana, că numai ei îl făceau să fie atît de primitor și de fericit pe stăpînul hotelului, că numai pe ei i-ar fi așteptat gongul chinezesc ca să răsune prin culoarele hotelului, chemînd lumea la masă de îndată ce iluștrii oaspeți păși în vestibul.

Stăpînul hotelului, un tînăr extrem de elegant, ieși să-i întîmpine și se înclină, cu cea mai aleasă politețe, în fața lor. Domnul de la San Francisco rămase uluit, văzîndu-l, căci își aminti deodată că îl visase în noaptea trecută. Îi răsări des-

luşit în minte cum, prin talmeş-balmeşul visurilor ce-l năpădiseră, îl văzuse chiar pe acest domn, sau în orice caz unul care-i semăna leit, îmbrăcat întocmai ca el, cu o haină cu pulpanele rotunjite şi cu părul, pomădat pieptănat lins. Era atît de mirat, încît fu chiar cît pe ce să se oprească. Dar cum în sufletul lui de mulţi ani nu mai dăinuia nici urmă din ceea ce se cheamă obişnuit sentimente mistice, mirarea i se spulberă pe dată. Mai mult în glumă, povesti soţiei şi fiicei sale, în timp ce străbăteau culoarul hotelului, despre această ciudată coincidenţă dintre vis şi realitate. Fiica sa îi aruncă, însă, o privire plină de nelinişte; inima i se strînse de tristeţe, cuprinsă de sentimentul puternic al singurătăţii lor pe această insulă străină, cufundată în beznă...

O ilustră persoană ce-şi făcuse vilegiatura la Capri — Ics al XVII-lea — de-abia plecase. Li se oferiră călătorilor de la San Francisco apartamentele pe care le ocupase înaltul oaspe. Fu pusă la dispoziţia lor subreta cea mai frumoasă şi mai îndemînatică, o belgiană cu talia subţire şi încorsetată, care purta pe cap o boneţică scrobită în formă de coroniţă festonată. Le dădură pe cel mai chipeş dintre lachei, un sicilian oacheş, cu părul negru ca pana corbului şi ochii ca doi cărbuni aprinşi, şi pe cel mai prompt om de serviciu de pe culoar — Luigi, scund şi grăsun, care se vînturase pe la multe hoteluri în viaţa lui. Îndată ce se instalară în apartamentele lor, se auzi în uşa camerei domnului de la San Francisco un ciocănit uşor. În cameră intră un *maître d'hôtel* francez, care venise să întrebe dacă distinşii oaspeţi doresc să supeze şi în caz că răspunsul va fi afirmativ, lucru de care nu se îndoia cîtuşi de puţin, să le anunţe meniul: languste, rosbif, sparanghel, fazan şi altele... Domnul de la San Francisco, deşi i se părea că se mai clatină încă duşumeaua sub picioarele lui, atît de rău îi fusese din pricina prăpăditului aceluia de vapor italian, totuşi închise mai întîi, fără grabă şi, ce e drept, fără prea multă îndemînare — nefiind obişnuit — fereastra, care se deschisese cu pocnet cînd intrase *maître d'hôtel*-ul şi prin care năvălea un miros de bucătărie şi de flori jilave din grădină, apoi îi răspunse *maître d' hôtel*-ului, liniştit şi răspicat, că vor supa şi-i porunci să le rezerve o măsuţă în fundul sălii, cît mai departe de uşă. Mai spuse că vor să bea vin de prin partea locului. *Maître d'hôtel*-ul prindea din zbor fiece cuvînt al domnului de la San Francisco şi se grăbea să încuviinţeze,

făcînd uz de cele mai felurite intonații, care aveau însă toate același înțeles și anume -- că nu era și nici nu putea fi umbră de îndoială în ce privește legitimitatea dorințelor domnului de la San Francisco și că totul va fi îndeplinit întocmai. În cele din urmă, își plecă în mod respectuos capul și întrebă cu deosebită delicatețe:

— Asta-i tot ce doriți, *sir?*

Și, la răspunsul tărăgănat *yes*, adăugă că în astă-seară Carmella și Giuseppe, binc cunoscuți în Italia și „de toți turiștii din lume" vor dansa o tarantelă în holul hotelului.

— Am văzut chipul ei pe cărți poștale ilustrate, spuse domnul de la San Francisco, cu o totală indiferență în glas. Acest Giuseppe îi este soț?

— Văr, *sir*, răspunse *maître d'hôtel*-ul.

Domnul de la San Francisco rămase un timp pe gînduri, apoi îl concedie, dînd din cap.

După aceea începu a se găti iar ca de nuntă; aprinse toate becurile din cameră, inundînd oglinzile cu strălucirile orbitoare ale luminilor, cu imaginile mobilelor lustruite și ale cuferelor deschise, și începu să se bărbierească și să se spele, sunînd din clipă în clipă. Zbîrnîitul soneriei din camera lui răsuna de-a lungul coridorului, încrucișîndu-se cu soneriile nerăbdătoare ale soției și fiicei sale. Luigi, cu un șorț roșu, venea valvîrtej pe coridor, mișcîndu-se cu o agilitate surprinzătoare, caracteristică, de altfel, multor oameni grași, mimînd o expresie de groază care le făcea pe subretele, ce treceau în fugă pe lîngă el, cu gălețile de faianță, să pufnească în rîs, și ciocănea la ușă, întrebînd cu o timiditate prefăcută și cu un respect împins pînă la idiotism:

— *Ha sonato, signore?*[1]

Dindărătul ușii se auzea glasul tărăgănat și dogit al domnului de la San Francisco, jignitor de condescendent:

— *Yes, come in*[2]...

Ce simțea, la ce se gîndea domnul de la San Francisco în seara aceea atît de însemnată pentru el? Ca tot omul care a suferit de rău de mare, era lihnit de foame și se gîndea cu desfătare la prima lingură de supă și la prima înghițitură de

---

[1] Ați sunat, domnule? (Ital.)

[2] Da, intră... (Engl.)

vin pe care le va sorbi, și-și îndeplinea ritualul îmbrăcatului cu o surescitare care nu mai lăsa loc vreunui alt gînd sau sentiment.

Isprăvind cu bărbieritul și spălatul, își potrivi în gură dinții falși, apoi, în picioare în fața oglinzii, își umezi părul și-și netezi cu periile montate în argint cele cîteva fire argintii ce-i mai rămăseseră în jurul țestei gălbui; pe urmă își trase pe trupu-i bătrîn, vînjos încă, dar care din pricina hranei prea abundente începea să se îngroașe în talie, un tricou de mătase crem, iar în picioarele-i osoase și plate, ciorapi negri de mătase și pantofi de lac. Îndoindu-și de cîteva ori genunchii, își așeză bine pantalonii negri, prinși cu bretele de mătase, și cămașa albă ca zăpada cu piepții scrobiți, își puse butonii la manșetele tari, lucioase, și începu canonul încercărilor de a prinde butonul de la gît sub gulerul tare. Avea însă senzația că dușumeaua se clatină încă sub picioarele lui, vîrfurile degetelor de la mînă îl dureau,iar butonul îi pișca uneori pielca ofilită din adîncitura de sub mărul lui Adam; totuși perseverența lui fu în cele din urmă încununată de succes — cu ochi strălucitori, congestionat din pricina gulerului prea strîmt, se așeză, sleit de puteri, în fața oglinzii în care i se răsfrîngea silueta, din cap pînă în picioare, repetată de toate oglinzile din jur.

— Uf, e îngrozitor! mormăi el, plecîndu-și capul chel, fără să-și dea osteneala să cugete ce anume este îngrozitor; apoi, după un vechi obicei al lui, începu să-și privească cu multă atenție degetele scurte, anchilozate de gută la încheieturi, unghiile mari, bombate, de culoarea migdalelor, și repetă cu convingere: E îngrozitor!...

În clipa aceea, răsună prelung, ca într-un templu păgîn, cea de-a doua lovitură a gongului. Domnul de la San Francisco se sculă în grabă de pe scaun, își strînse și mai tare gulerul cu cravata și pîntecul cu vesta, își puse smochingul, își îndreptă manșetele și se mai privi o dată în oglindă... „Oacheșa asta de Carmella cu ochi șireți, care seamănă cu o mulatră așa cum e gătită în țesături înflorate, unde predomină portocaliul, trebuie să danseze strașnic“, își zise el. Înviorat de acest gînd, ieși din cameră, păși pe covor, se apropie de camera alăturată, aceea a soției, și întrebă cu glas tare dacă mai au mult cu îmbrăcatul.

— Încă cinci minute! se auzi dindărătul uşii vocea sonoră şi plină de voioşie a fiicei sale.

— Splendid! spuse domnul de la San Francisco.

Şi se îndreptă fără grabă de-a lungul coridoarelor, coborînd scările aşternute cu covoare roşii, în căutarea sălii de lectură. Servitorii ce-i ieşeau în cale se lipeau de pereţi, făcîndu-i loc să treacă, iar el mergea drept înainte ca şi cum nici nu i-ar fi văzut. O bătrînă gîrbovită, cu părul alb, dar îmbrăcată într-o rochie decoltată de mătase argintie, crezînd că întîrziase la masă, se grăbea nevoie mare, legănîndu-se caraghios ca o raţă, aşa că domnul de la San Francisco izbuti s-o întreacă fără prea mare efort. Se opri lîngă uşile cu geamuri de cristal ale restaurantului, în care se şi adunase lumea şi începuse să mănînce. Pe o măsuţă erau îngrămădite cutii cu havane şi ţigări egiptene. Domnul de la San Francisco îşi alese o ţigară groasă de foi „Manila“ şi aruncă pe masă trei lire; traversînd o terasă acoperită, se uită în treacăt prin geamul deschis. Din întuneric îi suflă în obraz o boare molcomă şi îi păru că deslueşte coroana bătrînului palmier ce-şi întindea pe cerul înstelat crengile care păreau uriaşe. Auzi în depărtare vuietul monoton al mării... În sala de lectură confortabilă şi luminoasă, unde domnea o linişte deplină, stătea în picioare lîngă o masă, răsfoind ziarele, un neamţ cărunt care semăna cu Ibsen. Purta ochelari cu ramă de argint şi avea în ochi o expresie de uluire dementă. Aruncîndu-i o privire rece, domnul de la San Francisco se aşeză într-un fotoliu adînc de piele, într-un colţ, lîngă o lampă cu abajur verde, îşi puse *pince-nez*-ul, îşi smuci capul într-o parte şi în alta, ca să mai slăbească strînsoarea gulerului ce-l gîtuia, şi desfăcu ziarul care aproape îl acoperi. Parcurse în grabă titlurile diverselor articole, citi cîteva rînduri despre războiul din Balcani, care nu se mai sfîrşea, întoarse cu un gest obişnuit ziarul şi, deodată, rîndurile tipărite îi fulgerară parcă înaintea ochilor strălucind sticlos, gîtul i se încordă, ochii i se bulbucară, *pince-nez-ul* îi căzu de pe nas... Făcu o sforţare să se ridice, să tragă aer în piept, şi începu să horcăie cumplit; maxilarul inferior i se lăsă moale în jos, lăsînd să se vadă coroanele strălucitoare de aur, capul îi căzu pe umăr şi tresări de cîteva ori, pieptii

cămăşii i se umflară şi tot trupul, zvîrcolindu-se ca într-o luptă aprigă, cu cineva nevăzut, lunecă pe podea, agăţînd covorul cu tocurile.

Dacă în sala de lectură nu s-ar fi aflat neamţul, cei de la hotel s-ar fi priceput ei să ascundă şi să şteargă orice urmă a acestei groaznice întîmplări: l-ar fi apucat pe domnul de la San Francisco de cap şi de picioare şi, cît ai clipi din ochi, l-ar fi scos şi dus cît mai departe, aşa că nici unul dintre oaspeţi n-ar fi prins de veste ce bucluc le făcuse. Dar neamţul se repezise afară din sala de lectură, strigînd ca din gură de şarpe, şi ridicasc în picioare tot hotelul şi restaurantul. Mulţi dintre oaspeţi săreau de la masă, răsturnînd scaunele, alţii dădeau fuga, palizi, spre sala de lectură, se auzea răsunînd în toate limbile: „Ce-i? Ce s-a întîmplat?“, şi nimeni nu era în stare să dea un răspuns ca lumea, nimeni nu înţelegea ce se petrece, fiindcă oamenii, de cînd lumea, rămîn uluiţi şi nu-şi cred ochilor şi urechilor cînd e vorba de moarte. Stăpînul hotelului alerga de la un oaspete la altul, încercînd să-i reţină pe cei care fugeau spre sala de lectură, străduindu-se să-i liniştească, încredinţîndu-i grabnic că ceea ce i s-a întîmplat domnului de la San Francisco e un moft, că nu este decît un simplu leşin... Dar nimeni nu-l asculta, căci mulţi văzuseră cu ochii lor cum lacheii şi oamenii de serviciu smulseseră de pe el cravata, vesta, smochingul mototolit şi chiar, Dumnezeu mai ştie de ce, pantofii de lac de pe picioarele-i plate în ciorapi negri de mătase. El se mai zbătea încă. Lupta aprig cu moartea, nu voia să se lase biruit de ea, îl surprinsese prea brutal, prea pe negîndite. Clătina capul, horcăia de parcă ar fi avut beregata tăiată, iar ochii îi erau daţi peste cap ca la un om beat... Cînd fu dus în grabă şi întins pe pat în camera 43 -- camera cea mai mică, cea mai prizărită, rece şi umedă, din fundul culoarului — veni în fugă fiică-sa cu părul despletit, cu halatul neîncheiat, ce lăsa să i se vadă sînii goi, ridicaţi de corset, apoi apăru şi soţia gătită pentru supeu, cu gura larg deschisă de groază... Însă domnul de la San Francisco, chiar în clipa aceea, încetase de a mai face vreo mişcare.

Un sfert de oră mai tîrziu, viaţa hotelului îşi reluase cît de cît cursul obişnuit. Seara însă era iremediabil stricată. Unii, întorcîndu-se la masă, mîncau în tăcere, cu un aer jignit, în timp ce stăpînul hotelului trecea de la unul la altul,

ridicînd din umeri cu o furie neputincioasă și stăpînită, simțindu-se vinovat fără să fi greșit cu ceva, asigurînd pe fiecare în parte că el înțelege perfect „cît e de neplăcut acest lucru“ și că promite pe cuvînt de onoare că va face „tot ce-i va sta în putință“ ca să înlăture această neplăcere; a trebuit să se renunțe la tarantelă, becurile de prisos au fost stinse, călătorii, în majoritate, s-au dus la berărie. Și s-a întins în tot hotelul o liniște atît de profundă, încît se auzea deslușit tictacul pendulei în vestibul, unde numai un papagal, foindu-se în cușca lui. bolborosea răgușit, uneori, izbutind să adoarmă cu un picioruș caraghios agățat de betișorul de sus... Domnul de la San-Francisco zăcea lungit pe un pat ordinar de fier, sub niște pături aspre de lînă, asupra cărora cădea din tavan lumina chioară a unui singur bec. Punga cu ghcață îi acoperea fruntea rece și udă. Fața pămîntie, peste care se și așternuse umbra morții, se răcea pe încetul, horcăitul ce-i ieșea din gura larg deschisă, în care lucea aurul dinților, era tot mai slab. Cel care horcăia astfel nu mai era domnul de la San Francisco — el nu mai exista - - ci un altul parcă. Soția lui, fiica lui, doctorul și servitorii stăteau în picioare lîngă pat și-l priveau. Deodată, ceea ce așteptau și de care se temeau se împlini: horcăitul se stinse și încet, încet, sub ochii tuturor, se așternu paloarea pe chipul mortului și trăsăturile feței începură a se subția și a se lumina de o frumusețe pe care de mult s-ar fi cuvenit s-o aibă...

În cameră intră stăpînul hotelului. „*Già é morto*[1], îi spuse în șoaptă doctorul.

Hotelierul dădu cu indiferență din umeri. *Mistress*, pe obrajii căreia se prelingeau încet lacrimile, se apropie de el și-i spuse cu sfială că acum soțul ei decedat trebuie să fie transportat în camera lui.

— Asta în nici un caz, *madame*, răspunse stăpînul hotelului foarte cuviincios, dar de data asta fără un pic de amabilitate și nu în englezește, ci în franțuzește. Prea era neînsemnată suma de bani pe care o putea încasa acum de pe urma călătorilor de la San Francisco ca să mai prezinte vreun interes pentru el. Un asemenea lucru este absolut imposibil, *madame*, rosti el și adăugă ca explicație că prețuiește mult

---

[1] A și murit (Ital.)

aceste apartamente și că, dacă s-ar conforma dorinței ei, acest lucru s-ar afla numaidecît la Capri și turiștii ar evita să-și rezerve camere în hotelul lui.

Miss, care în tot timpul acesta îl privise ciudat, căzu pe scaun și, astupîndu-și gura cu batista, izbucni în hohote de plîns. Lacrimile de pe obrajii soției se zvîntară pe dată: aprinzîndu-se la față, ridică tonul și ceru să i se îndeplinească dorința; vorbea în limba ei fiindcă nu-i venea a crede că nu se mai bucurau de considerația pe care o avuseseră totdeauna cît trăise soțul. Stăpînul hotelului i-o tăie cuviincios și cu multă demnitate: dacă doamna nu agreează rînduielile hotelului, el nu-și ia îndrăzneala s-o rețină; apoi îi spuse foarte hotărît că în zori de zi corpul defunctului trebuie să fie scos din hotel, că poliția a și fost înștiințată, așa că reprezentantul ei nu va întîrzia să vină pentru îndeplinirea formalităților necesare... Doamna întrebă dacă se poate găsi la Capri un cosciug gata confecționat, oricum ar fi el. Din păcate nu, este imposibil, iar ca să-l facă cineva n-ar avea timp. Vor fi nevoiți să recurgă la altă soluție... De pildă, apa minerală i se aduce în niște lăzi mari și lungi... Dintr-o astfel de ladă pot fi scoase despărțiturile...

Noaptea cînd tot hotelul dormea, au deschis fereastra camerei 43, care dădea într-un colț al grădinii, unde, sub zidul înalt de piatră cu cioburi de sticlă înfipte deasupra, creștea un firav banan, au stins lumina, au închis ușa cu cheia și au plecat. Mortul rămase în întuneric. Stelele albastre îl priveau de pe bolta cerească, un greier prinse a țîrîi trist într-o crăpătură din perete... În coridorul slab luminat ședeau pe pervazul unei ferestre două subrete cîrpind ceva. Luigi, în papuci, apăru cu un vraf de haine pe braț.

— *Pronto?* (Gata?) întrebă el într-o șoaptă șuierătoare și cu un aer prefăcut îngrijorat, arătînd cu ochii spre ușa macabră din capătul culoarului. Agitînd ușurel mîna liberă în direcția ușii cu pricina, strigă șoptit — *Partenza!*[1], cuvînt ce se rostește în mod obișnuit în gările din Italia în momentul plecării trenului, și cameristele, înăbușindu-și hohotele de rîs, își lăsară capul una pe umărul celeilalte.

---

[1] Plecarea! (Ital.)

Luigi, săltînd uşor, dădu fuga pînă la uşă, ciocăni încetişor şi, plecîndu-şi capul într-o parte, întrebă cu cel mai adînc respect:

— *Ha sonato, signore?*

Încordîndu-şi gîtul şi scoţînd bărbia înainte, îşi răspunse singur, trist şi tărăgănat, cu un glas dogit:

— *Yes, come in...*

În zori de zi, cînd fercastra camerei 43 începu să se lumineze şi vîntul umed făcu să freamăte frunzişul zimţat al bananului, cînd se lumină de ziuă şi cerul azuriu al dimineţii se bolti peste crestele sinilii ale munţilor Italiei, iar soarele auri piscul limpede conturat al lui Monte Solaro, cînd ieşiră la lucru pietrarii care reparau potecile pentru turişti, fu adusă la uşa camerei 43 o ladă lungă care servise la transportul apei minerale. Curînd după aceea ea deveni aşa de grea că îi stîlcea genunchii ajutorului de portar, care o transporta în goană, într-o birjă cu un cal, pe şoseaua albă ce şerpuieşte în serpentine pe povîrnişurile insulei Capri, printre vii şi ziduri de piatră, şi coboară, coboară, coboară mereu pînă la mare. Birjarul, un om slăbănog cu ochii injectaţi, cu o haină uzată cu mîneci prea scurte şi încălţăminte scîlciată, era mahmur după chef. Toată noaptea jucase zaruri la *trattoria*, iar acum îşi tot îndemna cu biciul căluţul bine hrănit şi împopoţonat după obiceiul sicilian cu felurite zorzoane — zurgălăi cu clinchet cristalin şi pompoane colorate de lînă. Pe vîrfurile şădelcei de aramă era prinsă o pană lungă care ieşea din moţul tuns al căluţului şi se clătina în ritmul mersului. Birjarul, mahmur, nu scotea o vorbă. Era copleşit de remuşcări că-i plin de năravuri şi duce o viaţă dezmăţată, şi fiindcă pierduse pînă la ultima leuţă toţi gologanii ce-i zornăiseră prin buzunare în ajun. Dar într-o dimineaţă răcoroasă ca aceasta, cu aerul proaspăt şi cerul senin, omul se trezeşte repede din beţie şi nu se mai simte împovărat de griji. Apoi îl mai mîngîia pe birjar şi norocul neaşteptat ce-i picase de pe urma unui oarecare domn de la San Francisco, care îşi bălăbănea capul mort în lada din spatele lui... Vaporaşul ce se zărea ca un gîndac jos, departe pe întinderea albastră suavă a apelor, nuanţă atît de caracteristică golfului Neapole, era gata de plecare. Ecoul sirenei răsuna în întreaga insulă, unde fiecare cotitură, pisc sau stîncă se vedea atît de limpede de parcă nu erau învăluite de aer. Lîngă chei, ajutorul porta-

rului fu ajuns din urmă de portar care însoțise, în automobilul ce le adusese cu mare viteză, pe *mistress* și pe *miss*, palide, cu ochii în fundul capului, după o noapte de nesomn și lacrimi. Peste vreo zece minute, vaporașul începu să despice valurile cu zgomot, îndreptîndu-se iarăși spre Sorrento, Castellamare, îndepărtînd pentru totdeauna de Capri familia de la San Francisco. Iar pe insulă se restabili liniștea și pacea.

Pe această insulă a vieţuit cu două mii de ani în urmă un om care se dedase la fapte urîte și crude, care pusese stăpînire, nu se știe în virtutea cărui drept, peste milioane de oameni și care, pierzîndu-și capul de atîta absurdă putere și de frică să nu fie trădat și ucis, fusese de o cruzime fără margini. Și omenirea nu l-a uitat, și toți cei care, în virtutea unor drepturi tot atît de absurde și cu aceeași cruzime stăpînesc astăzi lumea, vin de pe întreg globul pămîntesc să vadă ruinele palatului lui de piatră, durat pe povîrnișul cel mai abrupt al insulei. În această dimineață minunată, toți cei care veniseră la Capri cu acest scop mai dormeau încă prin hoteluri, cu toate că în fața porților și începuseră să fie aduși micii măgăruși cenușii cu șei roșii, pe care aveau să încalece americani și americance, nemți și nemțoaice de diferite vîrste, bine odihniți și ghiftuiți. Iar în urma lor aveau să alerge astăzi, ca și în alte zile, pe potecile bolovănoase, urcînd fără oprire tot mai sus, pînă la piscul Monte Tiberio, zdrențăroasele bătrînc de la Capri, cu cîte o joardă în mîinile lor noduroase.

Călătorii, liniștiți de faptul că bătrînul defunct de la San Francisco, care avusese de gînd să facă ascensiunea împreună cu ei, dar în loc de asta îi speriase, aducîndu-le deodată aminte de moarte, a și fost transportat la Neapole, dormeau duși; iar în insulă domnea liniștea, magazinele din oraș nu erau încă deschise. Numai în mica piață se vindea pește și zarzavat, și nu vedeai aici decît oameni din popor, printre care se afla fără treabă, ca întotdeauna, și Lorenzo, un barcagiu bătrîn și înalt, un chefliu chipeș și fără griji, vestit în toată Italia pentru frumusețea lui și care pozase la mulți pictori. Adusese și vînduse pe preț de nimic doi homari pescuiți de el în acea noapte și care foșneau acum în sorțul bucătarului aceluiași hotel în care își petrecuse noaptea familia de la San Francisco. Lorenzo putea să stea fără griji chiar pînă seara tîrziu, privind cu un aer majestuos în jurul

său, pozînd cu zdrenţele în care era îmbrăcat, cu cioanca şi cu bereta lui roşie de lînă, trasă pe o ureche. În timpul ăsta prin rîpele din Monte Solaro, pe vechiul drum săpat în stîncă de fenicieni, pe treptele de piatră coborau dinspre Anacapri doi munteni din Abruzzi. Unul din ei ţinea sub haina de piele un cimpoi — un burduf mare cu două fluiere. Celălalt, muntean, ducea un instrument asemănător cu cavalul. Veneau spre vale, unde se întindea la picioarele lor un ţinut minunat, luminos şi însorit. Cît cuprindeai cu ochiul vedeai povîrnişurile stîncoase ale insulei, azurul feeric al apelor pe care părea că pluteşte insula, iar spre răsărit — aburii străvezii ce se ridicau deasupra mării, sub razele orbitoare ale soarelui care începuse să dogorească, înălţindu-se tot mai sus — piscurile Italiei, învăluite în pîcla dimineţii, care abia se conturau pe albastrul cerului, munţii apropiaţi şi îndepărtaţi, a căror frumuseţe nu poate fi redată în cuvinte... La jumătate de cale, ei îşi încetiniră pasul: deasupra drumului, în firida săpată în peretele stîncos al lui Monte Solaro, luminată de soare, scăldată în căldura şi strălucirea lui, se înălţa în candid veşmînt alb de ghips, cu o cunună aurită ruginită de ploi, Maica Domnului, blîndă şi iertătoare, cu ochii ridicaţi spre cer, spre sălaşurile de-a pururea fericite ale împărăţiei fiului ei de trei ori binecuvîntat. Muntenii se descoperiră, îşi duseră la gură fluierele şi, deodată, răsunară cu smerită voioşie slăvirile lor în cinstea soarelui, a dimineţii şi a ei, ocrotitoarea fără de prihană a tuturor celor obidiţi în această lume rea şi minunată, şi în cinstea celui născut din pîntecul ei în peştera Betleemului, în sărăcăciosul staul de pe pămîntul îndepărtat al Iudeei...

Cît despre rămăşiţele pămînteşti ale bătrînului de la San Francisco, ele luau drumul spre casă, spre mormînt, spre ţărmurile Lumii Noi. Expuse la multe umilinţi şi jigniri din partea oamenilor, rătăcind prin antrepozitele porturilor, rămăşiţele pămînteşti ale domnului de la San Francisco nimeriră în cele din urmă iarăşi pe acelaşi vas renumit care îl adusese nu demult cu atîtea onoruri în Lumea Veche. Acum însă îl ascundeau de cei vii. Sicriul lui gudronat fu coborît în întunericul adînc al calei. Vasul îşi reluă drumul lung, despicînd valurile mării. În timpul nopţii trecu pe lîngă insula Capri; şi triste erau luminile vaporului ce se pierdeau încet în lar-

gul mării, pentru cei ce le priveau de pe țărm. Dar în sălile vasului cu pereții împodobiți cu marmură, strălucind de luminile policandrelor, avea loc și în noaptea asta, ca de obicei, un bal plin de însuflețire.

Tot așa și în nopțile următoare, deși în larg bîntuia o furtună năprasnică, care vuia cu tînguiri de marș funebru, înălțîndu-și talazurile ce păreau îndoliate cu crestele lor argintate de spumă. Nenumăratele lumini ale vasului abia se întrezăreau printre fulgii deși de zăpadă, de sus, de la Diavolul ce stă de strajă la stîncile Gibraltarului, la porțile de piatră ale celor două lumi, și care urmărea cum se pierdea vaporul în beznă și furtună. Diavolul era uriaș ca o stîncă, dar și mai uriaș era vaporul cu multe etaje și multe coșuri, opera trufiei nemărginite a Omului Nou, cu inima tot veche. Furtuna se năpustea peste greementul vaporului și peste coșurile lui largi, albite de zăpadă, dar vaporul era de nezdruncinat, semeț, majestuos — și înfricoșător. Pe coverta cea mai de sus se înălțau, singuratece în bătaia viscolului, încăperile confortabile, slab luminate, unde, cufundat într-un somn tulburat de grijă, trona căpitanul vasului, colosul care semăna cu un zeu. El auzea urletul sfîșietor și răcnetele turbate ale sirenei, înăbușite de furtună, dar îl liniștea faptul, neînțeles la urma urmei nici de el, că în dosul peretelui se afla o cabină mare, blindată parcă, în care stăruia un tainic vuiet, pîlpîitul și trosnetul sec al luminilor ce țîșneau și se revărsau în jurul unui telegrafist palid, cu un semicerc metalic pe cap. În măruntaiele „Atlantidei“ unde se găseau cazanele uriașe, de mii de tone, cu străluciri de oțel, scoțînd abur, picurînd apă clocotită sau ulei, precum și alte felurite mașini din adîncurile încinse pînă la maximum de focuri infernale, unde clocoteau forțe spăimîntătoare, care prin încordarea lor puneau în mișcare nava, forțe care se transmiteau pînă în chila navei, pînă în hruba întunecoasă nesfîrșit de lungă, pînă în tunelul rotund, slab luminat de becuri electrice, unde se roteau încet, cu o rigoare copleșitoare pentru mintea omului, axa gigantică în albia ei unsuroasă, asemenea unei dihănii monstruoase, culcată în bîrlogul ei. Dar în sînul „Atlantidei“ sălile de restaurant și de bal erau pline de lumină și veselie, vuiau de larma glasurilor mulțimii elegante ce petrecea în mireasmă de flori proaspete și în sunetele minunatei orchestre de coarde.

Şi se găsea din nou acolo perechea grațioasă de îndrăgostiți plătiți, care evolua în ritmul dansului, unduind anevoie, strîns îmbrățișați în mijlocul mulțimii, în lumina orbitoare, în strălucirea mătăsurilor, a briliantelor şi a umerilor dezgoliți ai femeilor. Ea — o fată frumoasă cu genele lăsate în jos candid, vinovat, şi pieptănată simplu. El — un tînăr bine clădit, înalt, cu părul negru, pomădat şi lins, palid de prea multă pudră, încălțat cu pantofi de lac, după ultima modă, îmbrăcat într-un frac cu pulpane lungi, ce-i venea ca turnat — semăna cu o lipitoare uriașă.

Şi nimeni nu ştia că de mult perechea aceasta se săturase de chinul fericirii sale aparente, simulată în sunetele impudic-melancolice ale muzicii, cum nimeni nu ştia că în adîncul întunecos al calei zace un sicriu în preajma mohorîtelor mărunțaie toride ale vaporului care biruia anevoie întunericul, oceanul, furtuna...

Vasilievskoe, octombrie 1915